Историјски и теоријски контекст демократије

Демократија

- Вишезначна категорија у теорији и историји
- Иновација вриједнија од проналаска точка и открића Новог свијета (Роберт Дал)
- Демократски концепт (у односу на аристократију, олигархију, монархију, тиранију,...) – управљање грађана државом

Детерминанте савремене уставне демократије

- Грчка демократија
- Римска републиканска традиција
- Идеје и установе представничке владавине и
- Концепт политичке једнакости

Грчка демократија

- Слободни људи у процесу одлучивања
- Искљученост жена, странаца и робова
- Ограничење демократије на полис, а не на мноштво полиса

Грчки демократски поредак

- Грађани имају усклађене односе
- Дијеле заједничке вриједности
- Мали број становника у полису
- Могућност непосредног вијећања и одлучивања о политичким питањима
- Активно управљање градом
- Аутономија града државе

Римски републикански концепт

- Концепт јаке државе и доброг грађанина
- Укључивање грађана у владавину
- Концепт мијешане владавине: систем конзула, сената и народних трибуна.
- Демократски републиканизам 18. вијека – добра владавина почива на народу
- Треба се бојати мањине – појединачних деспота
- Идеја о ограничењу власти и идеја народног суверенитета

Представничка владавина

- Већина мора изразити свој пристанак – непосредно или путем одабраних представника
- Учешће народа у великим заједницама
- Прихватљива за дуг период и велике територије
- Кореспондира са националном државом

Концепт политичке једнакости

- Сви или већина подједнако су квалификовани да учествују у власти
- Хришћанство - једнакост свих људи пред Богом
- Једнако право сваког појединца на своју природну слободу (Џон Лок)

Да би одлучивао о јавном добру, грађанин мора да посједује:

- Политичко знање
- Моралну компетенцију
- Инструменталну компетенцију и
- Врлину.

Демос и већинско правило

- Народ се интерпретира као: сви, већина, ниже класе, органска и недјељива цјелина, апсолутни већински принцип и умјерени већински принцип (сартори)
- Уставна демократија – ограничавање власти и спречавање самовољне власти
- Демократска одлука – одлука већине
- Општа начела – природни закон или друштвени уговор
- Покоравање законима – владавина права

Демократија је средство, а не циљ. Предности демократије:

- Једини начин мирне промјене који је човјек досад открио,
- Значајан чувар слободе појединца и
- Демократске установе омогућују општи ниво разумијевања јавних послова (Хајек)

Демократија је...

- Процес обликовања мишљења,
- Дјелотворан начин васпитања већине,
- Метод усклађивања разлика у мишљењу у правцу заједничког дјеловања
- Процедура доношења ваљаних закона
- Свако мишљење мањине може постати мишљење већине
- Механизам против самовоље и инструмент контроле моћи

Либерализам и демократија

- **Дилема**: Како осигурати праведно и стабилно друштво слободних и једнаких грађана истовремено дубоко подијељених религијским, филозофским и моралним дјеловањима или схватањима
- Политички либерализам – идеја слободне личности (способност за осјећање правде и концепцији добра, и интелектуалне моћи способности расуђивања и закључивања).

Хвала на пажњи